

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยใช้กิจกรรมทำขนมไทย
สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1

เสนอ

อ.ดร.สุกัญญา รุจิเมธาภาส

ผู้วิจัย

1. นายกุลเดช	วิทย์ลาภา	รหัสนักศึกษา	571741321006
2. นางสาวพัชรา	นามวงศ์	รหัสนักศึกษา	571741321042
3. นางสาวธัญยวรรณ	สุขวัฒน์พงศ์	รหัสนักศึกษา	571741321047
4. นางสาวอรุณพร	วันทองสังข์	รหัสนักศึกษา	571741321048
5. นางสาวมลฤดี	จันทน์อ่าง	รหัสนักศึกษา	571741321053
6. นางสาวจิตตรา	ห่อทอง	รหัสนักศึกษา	571741321054
7. นางนันทน์ภัส	ชูเกียรติวัฒนกุล	รหัสนักศึกษา	571741321055

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (1044403)

ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2559

สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 5) นักการศึกษาทุกสาขาทั่วโลก ต่างให้ความสำคัญและให้ความสนใจด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยความเชื่อว่า การเรียนรู้ในช่วงวัยนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน เพราะเป็นช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด ดังนั้นสิ่งแวดล้อมที่ล้อมรอบตัวเด็ก การเลี้ยงดู การดูแลอย่างอบอุ่น ใกล้ชิด การช่วยเหลือและปกป้องจากอันตราย รวมถึงความพร้อมในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามวัยได้อย่างเหมาะสมทุกด้าน เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อสติปัญญา สมรรถนะ และความสามารถของเด็กอย่างถาวร เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตสมวัยและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : บทนำ)

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของเด็กปฐมวัย เพราะกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือก รองเท้า เทน้ำ ใส่แก้ว ตีมนม รับประทานอาหาร การทำงานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว มือและสายตาทำงานได้อย่างประสานสัมพันธ์กันดี เด็กก็จะได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ได้อย่างสนุกสนานและประสบความสำเร็จ อีกทั้งเป็นการเตรียมกล้ามเนื้อแขน มือ และนิ้วมือสำหรับการเขียนหนังสือในระยะต่อไป เพราะหากเด็กไม่พร้อม และทำไม่ได้อย่างที่เพื่อน ๆ ทำ อาจเกิดความคับข้องใจหรือเกิดความรู้สึกล้มเหลว ทำให้ขาด ความภาคภูมิใจในตัวเอง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการสร้างความมั่นใจในตัวเอง ในอนาคตของเด็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 10) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กัน จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การที่จะให้เด็กใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับ การฝึกฝนให้เพียงพอและต่อเนื่อง ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ร่างกายและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ ได้เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 44) ที่กล่าวว่า การจัด การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยเป็นแบบ “พหุจุดประสงค์” ซึ่งหมายถึงว่า การสอนปฐมวัยศึกษาไม่ได้มุ่งที่การพัฒนาสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการดูแล การส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีฐานความสามารถพร้อมที่จะเรียนในระบบโรงเรียน จึงเป็นการพัฒนาและสร้างเสริมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ตามวัยผ่านการลงมือปฏิบัติ และการสัมผัสวัตถุสิ่งของ

จากการศึกษาพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองช้าง สังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อ.ศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย จ.เลย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำจวง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก พบว่านักเรียนกลุ่มที่มีพัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กต่ำ ส่งผลให้การใช้ชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยกลุ่มนี้มีปัญหา เนื่องจากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น สวมรองเท้าหรือถอดรองเท้าไม่ได้ รับประทานอาหารหกเลอะเทอะ เพราะไม่สามารถควบคุมมือให้จับช้อนตักอาหารเข้าปากได้ดี ปลดกระดุมกางเกงเวลาจะถ่ายอุจจาระไม่ได้ ทำให้ถ่ายอุจจาระรดกางเกง พับเก็บที่นอนไม่ได้ ปัญหาเหล่านี้ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะต้องพึ่งพาคนอื่นในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้อยู่เสมอ มีผลต่อการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ ในห้องเรียน ซึ่งสาเหตุมาจากเด็กไม่ได้รับการฝึกฝนหรือส่งเสริมให้ใช้มือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ที่ทำให้เด็กทุกอย่าง เด็กจึงขาดการทักษะ ในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้น กล้ามเนื้อมัดเล็กจึงอ่อนแอ ขาดความแข็งแรง ทำให้ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กถดถอยลงไป และมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้ของเด็กในเรื่องต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยใช้กิจกรรมทำขนมไทย สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 4 แห่งจำนวนทั้งสิ้น 99 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองช้าง สังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ อ.ศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ จำนวน 25 คน
- 1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อ.ศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ จำนวน 28 คน
- 1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย จ.เลย จำนวน 23 คน

- 1.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำจวง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อภาค อ.ชาติตระการ
จ.พิษณุโลก จำนวน 23 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก
ปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมทำขนมไทย โดยมีเนื้อหาย่อย ๆ ประกอบด้วย

1. การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ ความสามารถในการใช้มือ นิ้วมือ และการประสาน
สัมพันธ์ระหว่างมือและตา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความสามารถ
ในการควบคุม การประสานสัมพันธ์กัน การรับรู้โดยใช้การสัมผัส

2. การทำขนมไทย คือ การจัดให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ได้มีประสบการณ์ตรงในการทำ
ขนมไทย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สื่อ อุปกรณ์ของจริงที่หลากหลาย เน้นให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา โดยผ่านขั้นตอนในการทำขนมไทย คือ ขนมบัวลอยหลากสี ซึ่งมี
ส่วนผสม และวิธีการทำ ดังนี้

ส่วนผสมแป้งหลากสี

- แป้งสีเหลือง

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. เนื้อฟักทอง ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับเนื้อฟักทอง เติมน้ำทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนกันแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

- แป้งสีเขียว

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. น้ำใบเตย ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับน้ำใบเตยน้ำทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนกันแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

- แป้งสีชมพู

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. น้ำของเปลือกแก้วมังกร ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับของเปลือกแก้วมังกรน้ำทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนกันแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

ส่วนผสมน้ำกะทิ

1. มะพร้าว 500 กรัม (คั้นและผสมกับน้ำมะพร้าวให้ได้หางกะทิ 5 ถ้วย ถ้าไม่ถึงเติมน้ำได้
และเหลือ หัวกะทิ 1 ถ้วย)

2. น้ำตาลโตนด 250 กรัม

3. เนื้อมะพร้าวขูด 1 ลูก (ควรขูดเบาๆ ไม่ให้ติดเนื้อสีน้ำตาลและยาวประมาณ 1 นิ้วครึ่ง)

ขั้นตอนการทำ

1. นำแป้งที่นวดทิ้งไว้ นำมาปั้นเป็น ลูกกลมๆ ขนาดเท่าเม็ดยาและพักไว้บนกระดาษ

2. ตั้งหม้อน้ำรอให้เดือด เทเม็ดบัวลอยลงไปต้ม ทิ้งไว้สักครู่เม็ดบัวลอยที่สุกจะลอยตัวขึ้นมา

3. ตักแช่ในน้ำเย็น หลังจากนั้นให้ล้างเม็ดบัวลอยกับน้ำสะอาดสัก 2 รอบ เพื่อให้เม็ดที่มากับ

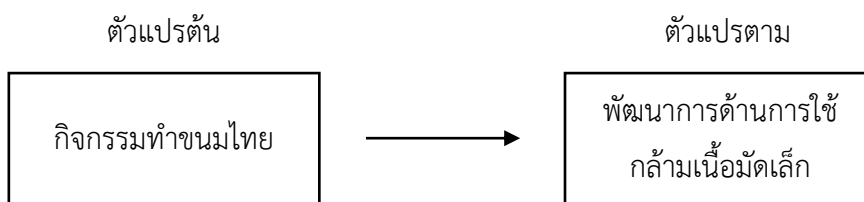
บัวลอยหลุดไป

4. นำทางกะทิไปต้มควรรำน้ำตาลโตนดและเกลือป่นลงไปละลายกับทางกะทิ
5. นำหม้อต้มทางกะทิที่เตรียมไว้ ต้มโดยใช้ไฟกลางและใช้ทัพพีคนทางกะทิให้เดือดระวังการแตกมัน
6. พอทางกะทิเดือดให้ใส่เม็ดบัวลอยและมะพร้าวลงไปรอเดือดอีกรอบ จึงใส่หัวกระทิงลงไป
7. รอสักครู่ยกลงเป็นอันเสร็จ

3. ขอบเขตตัวแปร

- 3.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมทำขนมไทย
- 3.2 ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมทำขนมไทย หมายถึง การจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงในการทำขนมไทย โดยการทำขนมบัวลอยหลากสี ซึ่งจะมีแผนการจัดประสบการณ์การทำขนมไทย จำนวน 3 แผนใน 1 สัปดาห์
2. การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง ความสามารถในการบังคับใช้กล้ามเนื้อ นิ้วมือและตา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ
 - 2.1 ความคล่องแคล่ว หมายถึง ความชำนาญในการใช้มือและนิ้วมือในการปฏิบัติกิจกรรมทำขนมไทย เช่น การหยิบ จับ ถือ เป็นต้น
 - 2.2 ความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการเคลื่อนไหวมือและนิ้วมือได้เต็มขีดจำกัดของการเคลื่อนไหวนั้น ๆ เช่น การกด การบีบ การขยำ เป็นต้น
 - 2.3 ความสามารถในการควบคุม หมายถึง ความสามารถควบคุมการใช้มือและนิ้วมือได้ในการปฏิบัติกิจกรรมทำขนมไทยได้
 - 2.4 การประสานสัมพันธ์กัน หมายถึง การใช้นิ้วมือและมือทั้งสองข้างปฏิบัติกิจกรรมทำขนมไทยรวมกันได้โดยการประสานสัมพันธ์กันกับตา
 - 2.5 การรับรู้โดยใช้การสัมผัส หมายถึง ความสามารถในการใช้มือและนิ้วมือปฏิบัติกิจกรรมทำขนมไทยตามขั้นตอนจากการสัมผัสพื้นผิวของอุปกรณ์ส่วนผสม เช่น เรียบ-ขรุขระ นูน-แบน ละเอียดย-หยาบ

นิม-แข็ง เพื่อให้สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้สามารถวัดได้จากแบบประเมินพัฒนาการ
ดานกล้ามเนื้อมัดเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้กิจกรรมทำขนมไทย สำหรับการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
2. ครูมีแนวทางในการจัดประสบการณ์ ในเรื่องพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.4 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)
 - 1.5 หลักการจัดประสบการณ์
 - 1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.7 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.2 ความสำคัญของทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.3 ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.4 พัฒนาการทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.6 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทำขนมไทย
 - 3.1 ประวัติและความเป็นมาของขนมไทย
 - 3.2 ประเภทของขนมไทย
 - 3.3 วัตถุประสงค์ในการปรุงขนมไทย
 - 3.4 ประวัติและความเป็นมาของขนมบัวลอย
 - 3.5 สูตรการทำขนมบัวลอย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อบ ๆ ตนเอง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาส คิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้นี้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น คนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

จากการเล่นเด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้ สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อม ตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผนวกกับแนวคิด 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดปรัชญาการศึกษาให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของตน และนำสู่การปฏิบัติให้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดหมายของหลักสูตร

1.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และ ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

1.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกาย และพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการ อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายใน

และภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม พัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและ เด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือ กระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคน ที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรม ต่างๆให้เหมาะกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลาย ประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็น ส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตาม จุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการ รวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมิน ตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมิน พัฒนาการจะช่วยให้ผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็น ข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัด การศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจาก สภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่ จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อ แม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึง หลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้ เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของ

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

1.4 สารสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)

หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่สื่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคมโดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ซึ่ินชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ คุณลักษณะตามวัยของเด็ก อายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถ และศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ทันทั่วถึง ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

คุณลักษณะตามวัยซึ่งเกิดในเด็กวัย 3-5 ปีที่นำเสนอต่อไปนี้มีทั้งส่วนที่นำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และส่วนที่ค้นคว้าเพิ่มให้ ซึ่งผู้สอนสามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมได้อีก คุณลักษณะตามวัย 3 – 5 ปี มีลักษณะดังจะแสดงในตารางต่อไปนี้

เด็กอายุ 3 ปี	เด็กอายุ 4 ปี	เด็กอายุ 4 ปี
พัฒนาการด้านร่างกาย : - กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ - รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว - เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ - เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ - ใช้กรรไกรมือเดียวได้	พัฒนาการด้านร่างกาย : - กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ - รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้น - ลงบันไดสลับเท้าได้ - เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ - ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ - ระบายสีกระเบื้องไม่ขบอยู่เฉย	พัฒนาการด้านร่างกาย : - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ - รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้น - ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกทรงทำหาลา
พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ : - แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก - ชอบที่จะทำให้อุใหญ่พอใจและได้คำชม - กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด	พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ : - แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ - เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ ผลงานของ	พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ : - แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม - ชื่นชมความสามารถ ผลงานของตนเองและผู้อื่น

น้อยลง	ตนเองและผู้อื่น - ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - ต้องการให้คนอื่นฟัง คนสนใจ	- ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง - พัฒนาการด้านสังคม - ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง - เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ - พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ - รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่ - รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
--------	---	---

เด็กอายุ 3 ปี	เด็กอายุ 4 ปี	เด็กอายุ 5 ปี
พัฒนาการด้านสังคม : - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง - ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) - เล่นสมมุติได้ - รู้จักรอคอย	พัฒนาการด้านสังคม : - แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง - เล่นร่วมกับคนอื่นได้ - รอคอยตามลำดับก่อน – หลัง - แบ่งของให้คนอื่น - เก็บของเล่นเข้าที่ได้	พัฒนาการด้านสังคม : - ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง - เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ - พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ - รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่ - รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
พัฒนาการด้านสติปัญญา : - สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ - บอกชื่อของตนเองได้ - ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ - สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ - ร้องเพลง ท่องกลอน คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ - รู้จักใช้คำถาม “อะไร” - สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย - อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว	พัฒนาการด้านสติปัญญา : - จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ - บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ - พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง - สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น - รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”	พัฒนาการด้านสติปัญญา : - บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่างจำแนกและจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ - บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้ - พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเป็นเรื่องราวได้ - สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ - รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร” - เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม - นับปากเปล่าได้ถึง 20

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญๆ ของเด็กปฐมวัยที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนัก เพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไป ถ้าผู้สอนไม่เข้าใจยอมทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็ก 3 ขวบชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุให้เด็กวัยนี้ต้องมีเพียงพอที่จะสนองความต้องการ ไม่เกิดการรอคอยนานจนเกินไป หรือเด็ก 3 ขวบต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลังสามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดกิจกรรมสามล้อให้เด็ก 3 ขวบได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับวัย หรือเด็ก 4 ขวบชอบท้าทายผู้ใหญ่ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและควรให้เด็กได้รับรู้เรื่องขอบเขตและวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี อายุ 3-5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านร่างกาย - ด้านอารมณ์และจิตใจ - ด้านสังคม - ด้านสติปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก - เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก - ธรรมชาติรอบตัว - สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
เวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก	

1. การจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ 3 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 1 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ปี อาจเรียกชื่ออนุบาล 2 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 5 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 3 หรือเด็กเล็ก ฯลฯ

2. ระยะเวลาเรียนใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 – 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

3. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยรวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1 ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างไร และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของพื้นที่ ระยะ ผ่านประสบการณ์สำคัญการบรรจุ

และเทออก ดังนั้นผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นบรจุทราย/น้ำลงในภาชนะ หรือถ่ายทราย/น้ำ ออกจากภาชนะต่างๆ ขณะเล่นทราย เล่นน้ำ เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีก มีการ ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ ผู้ใหญ่ และเด็กอื่น ฯลฯ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญ จะยึดประสบการณ์ สำคัญเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปรการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการ จัดสื่อ และช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน

ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

3.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มี โอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านร่างกาย)

ตัวอย่างกิจกรรม : การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยับตา เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและ แขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้าอยู่กับที่ ฯลฯ
- การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควมบ้า ก้าวกระโดด เคลื่อนที่ไป ข้างหน้า-ข้างหลัง ข้างซ้าย-ข้างขวา ฯลฯ
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ เช่น เคลื่อนไหวพร้อมเชือก ผ้าแพร ฯลฯตามจินตนาการ หรือตามคำบรรยายของผู้สอน ฯลฯ
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม เช่น เล่นปีนป่ายเครื่องเล่น ขี่จักรยานสามล้อ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส เช่น ร้อยลูกปัด ต่อภาพตัดต่อ ฯลฯ
- การเขียนภาพและการเล่นกับสี เช่น เขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ เป่าสี ทับสี ฯลฯ
- การปั้นและประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ เช่น ปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน ประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
- การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วนเช่น เล่นทราย น้ำ ต่อก้อนไม้/บล็อก/พลาสติก สร้างสรรค์ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การรักษาสุขภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัยเช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทำความสะอาดหลังจาก เข้าห้องน้ำ ห้องส้วม รับประทานอาหารกลางวันที่ครบห้าหมู่ การนอนกลางวัน เล่นอิสระ เล่นเครื่องเล่น สนาม ดูแลรักษาความสะอาดของของเล่น ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การรักษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน เช่น เล่นเครื่องเล่นที่ถูก วิธี การระวังรักษาตนเองเจ็บป่วยเป็นไข้หวัด ฯลฯ

3.1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้ เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนา

คุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านอารมณ์และจิตใจ)

ตัวอย่างกิจกรรม : ดนตรี

- การแสดงปฏิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี เช่น ทำท่าตามจังหวะ เสียงดนตรี ฯลฯ
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เล่นเครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง เช่น ร้องเพลงผัก ผลไม้ เพลงแปรงฟัน ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : สุนทรียภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม เช่น เขียนภาพตามความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะ ฯลฯ
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ เช่น ฟัง/เล่าเรื่องราว/เหตุการณ์สนุกสนานต่างๆและ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การเล่น

- การเล่นอิสระ เช่น เล่นอิสระตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นอิสระกลางแจ้ง ฯลฯ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม เช่น ทำศิลปะเป็นรายบุคคล ศิลปะแบบร่วมมือ เล่นเสรี เล่นอิสระในมุมเล่นเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ฯลฯ
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น เล่นตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : คุณธรรมจริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ เช่น ไปทำบุญที่วัด มัสยิด โบสถ์ ฯลฯ
- 3.1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ฯลฯ ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสังคม)

ตัวอย่างกิจกรรม : การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง เช่น แต่งตัว ล้างมือ รับประทานอาหาร ฯลฯ
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น แบ่งกลุ่ม2-4 คน ร่วมกันประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ เช่นวางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะ ทำงานศิลปะตามที่วางแผนไว้ ฯลฯ
- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น เช่น เลือกทำกิจกรรมศิลปะตามความสนใจ เลือกมุมเล่นตามความสนใจของตน ฯลฯ
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพ ความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น/รับฟังความคิดเห็นของเด็กอื่น ฯลฯ
- การแก้ปัญหาในการเล่น เช่น เล่นเกมการศึกษา แก้ปัญหา/ข้อขัดแย้งขณะเล่นอิสระกับเด็กอื่น ฯลฯ

- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย เช่น รดน้ำคำหัว ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ฯลฯ

3.1.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์(พื้นที่/ระยะ) และเวลา ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)

ตัวอย่างกิจกรรม : การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่นเช่น ชิมรสผลไม้ สัมผัสผิววัตถุเรียบ-ขรุขระ ฯลฯ
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ เช่น เคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางสัตว์ชนิดต่างๆ บุคคลที่ชอบเลียนเสียงสัตว์ ฯลฯ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับ สิ่งของหรือสถานที่จริง เช่น ไข่มล็อกก่อสร้างเป็นสวนสัตว์หลังจากไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์ ปั่นดินเป็นตัวสัตว์ต่างๆ ฯลฯ
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงานเช่น เขียนภาพระบายสี ปั่นดิน ฯลฯ
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุประกอบ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูดเช่น ให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ฯลฯ
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง เช่น ให้เด็กเล่น/ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฯลฯ
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เช่น ให้เด็กอธิบายสิ่งต่างๆที่ตนสนใจหรือสิ่งที่คิด ฯลฯ
- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน เช่น ฟังนิทาน/เรื่องราวต่างๆ/คำคล้องจอง/คำกลอน ฯลฯ
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสพการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเองเช่น เขียนภาพ เขียนชื่อตนเอง เขียนบัตรอวยพร เขียนภาพนิทาน/เรื่องนิทาน ฯลฯ
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสพการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ เช่น อ่านนิทาน อ่านป้ายและสัญลักษณ์ที่เด็กสนใจอ่านนิทานให้เพื่อนฟัง ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของ สิ่งต่าง ๆ เช่น สำรวจวัตถุสิ่งของต่างๆ และสนทนาเกี่ยวกับลักษณะของวัตถุสิ่งของนั้นๆ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งต่างๆที่สนใจและสนทนาาร่วมกัน ฯลฯ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม เช่น จับคู่ความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ จำแนกชนิดของผัก/ผลไม้/เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ
- การเปรียบเทียบ เช่น ใช้วัตถุของจริงเปรียบเทียบยาว-สั้น ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ เช่น เรียงลำดับขนาดลูกบอล เรียงลำดับขนาดดินสอ ฯลฯ
- การตั้งสมมติฐาน เช่น ตั้งสมมติฐานก่อนทดลอง จม-ลอย ฯลฯ
- การทดลองสิ่งต่างๆ เช่น จม-ลอย แม่เหล็กกับวัตถุต่างๆ หนัก-เบา การปลูกพืช ฯลฯ
- การสืบค้นข้อมูล เช่น ให้เด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ฯลฯ
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่น ให้เด็กสำรวจก้อนไม้รูปทรงต่างๆและนำมาก่อสร้างเป็นเก้าอี้ โต๊ะ โทรศัพท์หรือสิ่งต่างๆ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน เช่น จัดสื่อ วัสดุของจริงให้เด็กเปรียบเทียบจำนวน ประกอบอาหาร ชั่ง ตวงส่วนผสม ฯลฯ
- การนับสิ่งต่าง ๆ เช่น นับจาน/ชาม นับถ้วยน้ำ รวบรวมสิ่งต่างๆและนับจำนวน ฯลฯ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง เช่น จับคู่ถ้วยกับจานรอง ช้อนกับส้อม แผ่นรองปั้นกับดิน ฯลฯ
- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ เช่น จัดสื่อ อุปกรณ์ให้เด็กเล่น นับจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และ การเทออกเช่น เล่นทราย-น้ำ ก่อสร้างบล็อก ฯลฯ
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมอง ที่ต่าง ๆ กันเช่น ให้เด็กเล่นปืนปายเครื่องเล่นสนาม ลอดอุโมงค์ และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ระยะจากมุมมองต่างๆ ฯลฯ
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กันเช่น สำรวจสิ่งต่างๆที่คุ้นเคยและอธิบายตำแหน่งที่อยู่ของ สิ่งนั้นๆ ฯลฯ
- การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ เช่น เล่นสำรวจสถานที่ที่คุ้นเคยและอธิบายถึงทิศทาง ระยะทางของสถานที่นั้นๆ ฯลฯ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ เช่น ให้เด็กเขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ ดูหนังสือภาพกับเด็ก ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรม : เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ เช่น เคลื่อนไหวเร็ว-ช้าและหยุดตามจังหวะสัญญาณ ทดลองขี่จักรยานสามล้อและหยุดตามสัญญาณ ฯลฯ

- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯเช่น เชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ ทบทวนกิจวัตรประจำวันที่ทำ ฯลฯ
- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู เช่น สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาเกี่ยวกับสภาพอากาศ ฯลฯ

1.5 หลักการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ๓-๕ ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระที่ควรเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้วเด็กควรจะเกิดแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะในหลักสูตรสำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจนวัตกรรมนั้นๆ แต่ละนวัตกรรมจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วนวัตกรรม ส่วนใหญ่จะยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญในแต่ละนวัตกรรม ต่อไปนี้คือ ตัวอย่างของนวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาปฐมวัย

การสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori) เป็นการสอนที่ริเริ่มโดย ดร.มาเรีย มอนเตสซอรีแพทย์หญิงชาวอิตาลี ซึ่งมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาในระยะแรกแก่เด็กนั้นไม่ใช่การเอาความรู้ไปบอก แต่ควรปลูกฝังให้เด็กเจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเด็กเอง ทั้งนี้ มอนเตสซอรีได้พัฒนาวิธีการสอน การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม และอุปกรณ์การสอนต่างๆ ขึ้นมาใช้ โดยหลักสูตรที่นำมาสอนเด็ก แบ่งได้ ๕ หมวดใหญ่ๆ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ วิชาการ ประสบการณ์ชีวิต และประสาทสัมผัส ส่วนวิธีการสอนจะใช้เวลาสอน ๓ ขั้นตอน ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้สอนความคิดรวบยอดใหม่ ด้วยการทำความเข้าใจกับการสาธิตขั้นต้น ถ้าเด็กไม่เข้าใจขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ครูจะเริ่มสาธิตให้ดูใหม่ เมื่อแน่ใจว่าเด็กเข้าใจสิ่งที่ทำให้เด็กดูแล้ว จึงจะดำเนินการขั้นตอนต่อไป (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๒ :๔๐-๕๔ อ้างถึงใน ภรณ์ คุรุรัตน์ ๒๕๔๒)

การสอนแบบโครงการ (Project Approach) คือ การที่เด็กศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจหรือทั้งผู้สอนและเด็กสนใจ โดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตนเอง ภายใต้การช่วยเหลือ แนะนำ โดยการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนจากผู้สอน แบ่งเป็น ๓ ระยะคือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ซึ่งในแต่ละระยะจะประกอบด้วย การอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

การสอนภาษาโดยรวม/ธรรมชาติ (Whole Language) นวัตกรรมนี้มีปรัชญาความเชื่อว่าการสอนภาษาให้กับเด็กนั้นต้องเป็นการสอนภาษาที่สื่อความหมายกับเด็ก ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการพูด

การฟัง การอ่าน การเขียน เด็กจึงจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีและเด็กควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาที่สื่อความหมาย มีการจัดสื่อเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่นได้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ไม่ใช่การทำแบบฝึกปฏิบัติ

การสอนตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (Waldorf) แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการเลียนแบบ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก จุดมุ่งหมายของวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี พัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีสังคมที่สมบูรณ์ โดยเน้นในเรื่องจิตวิญญาณความรู้สึก เน้นการสร้างเจตคติในตัวเด็ก เน้นสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติ

การสอนตามแนวคิดนีโอ-ฮิวแมนนิส (Neo-Humanist) แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กเปรียบเสมือนกิ่งไม้ไผ่อ่อนๆ ที่ตัดได้ เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสนใจกับการศึกษาระดับอนุบาลยิ่งกว่าการศึกษาระดับใดๆ การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นเกิดจากศักยภาพ ๔ ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ ความมีน้ำใจและวิชาการ กระบวนการเรียนรู้จะอาศัยหลัก ๔ ข้อ คือ เคลื่อนสมองต่ำ การประสานกันของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตนเองและการให้ความรู้สึก

ผู้สอนระดับปฐมวัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน เพื่อนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

- ๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- ๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- ๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- ๑.๕ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ คือ

- ๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ๒.๓ จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- ๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆกัน

๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๒.๑๐ จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

๓.๑.๑ กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

- วัย ๓ ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ ๘ นาที
- วัย ๔ ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๒ นาที
- วัย ๕ ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๕ นาที

๓.๑.๒ กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๓.๑.๓ กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที

๓.๑.๔ กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

๓.๒.๑ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

๓.๒.๒ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร ดินเหนียว ฯลฯ

๓.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติ กิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลองศึกษา สถานการณ์ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆรอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆอย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

๓.๓ รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลาในการพัฒนาเด็กแต่ละวัน ดังนี้

การพัฒนา	อายุ 3 ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)	อายุ 4 ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)	อายุ 5 ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)
1. ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัยและการนอนพักผ่อน)	3	2 1/2	2 1/4
2.การเล่นเสรี	1	1	1
3.การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	1	1
4.กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	1/2	3/4	1
5.กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	3/4	3/4	3/4
6.กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	3/4	1	1
เวลาโดยประมาณ	7	7	7

หมายเหตุ

๑. สัดส่วนของเวลาในแต่ละวันที่เสนอไว้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนและสภาพการณ์ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมประจำวันประกอบ

๒. ตัวอย่างข้อรายการการพัฒนาที่นำเสนอให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาขั้นแรกที่ทำให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งช่วงเด็กอายุ ๓ ปีต้องใช้เวลาในการทำกิจวัตรประจำวันมาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นเวลาที่ให้จะน้อยลงเพราะเด็กเกิดทักษะการช่วยเหลือตนเอง แต่กิจกรรมด้านสังคมเด็กที่อายุน้อยยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการให้เวลาในช่วงวัย ๓ ขวบจึงให้เวลาน้อยและจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการเวลาในการเล่น ทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นมากขึ้น เป็นการฝึกให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓. การเล่นเสรีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยฝึกเด็กให้รู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ ในแต่ละวัน เด็กทุกวัยควรมีโอกาสเล่นเสรี ๑ ชั่วโมง : วัน

๔. กิจกรรมที่ต้องมีการวางแผนโดยผู้สอน จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น ผู้สอนต้องการให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลไม้ ซึ่งผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า เวลาที่ใช้ในแต่ละวันที่กำหนดไว้ ๓/๔ ชั่วโมง (๔๕ นาที) ในเด็กอายุ ๓ ขวบ มิได้หมายถึงผู้สอนสอนต่อเนื่อง ๔๕ นาทีใน ๑ กิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด ผู้สอนต้องพิจารณาว่าเด็กมีช่วงความสนใจสั้นจะต้องจัดแบ่งเวลาหลายช่วงให้เหมาะกับเด็กและเวลาที่เหลือ เด็กอาจถูกสอนความคิดรวบยอดเรื่องผลไม้ในกิจกรรมอื่นๆ

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

ตัวอย่างแบบที่ ๑	ตัวอย่างแบบที่ ๒
08.00 - 08.30 รับเด็ก	08.30 - 09.00 รับเด็ก
08.30 - 08.55 เคารพธงชาติ สวดมนต์	08.30 - 09.00 เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.55 - 09.00 ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ	09.00 - 09.30 กิจกรรมดนตรีและจังหวะ
09.00 - 09.20 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	09.30 - 10.30 กิจกรรมเสรี
09.20 - 10.20 กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม	10.30 - 10.40 พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.20 - 10.30 พัก (ของว่างเช้า)	10.40 - 11.20 กิจกรรมกลางแจ้ง
10.30 - 10.45 กิจกรรมในวงกลม	11.20 - 11.30 พัก (ล้างมือ ล้างเท้า)
10.45 - 11.30 กิจกรรมกลางแจ้ง	11.30 - 11.50 กิจกรรมเสริมประสบการณ์

11.30 - 12.00	พัก(รับประทานอาหารเช้ากลางวัน)	11.50 - 13.00	พัก (รับประทานอาหารเช้ากลางวัน)
12.00 - 14.00	นอนพักผ่อน	13.00 - 15.00	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า	15.00 - 15.10	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 - 14.30	พัก (ของว่างบ่าย)	15.10 - 15.30	พัก (รับประทานอาหารเช้าว่างบ่าย)
14.30 - 14.50	เกมการศึกษา	15.30 - 15.50	เล่นนิทาน
14.50 - 15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน	15.50 - 16.00	เตรียมตัวกลับบ้าน

1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่เด็กเริ่มต้นพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่รับรู้และซึมซับประสบการณ์ ที่จะก่อให้เกิดความรู้ และยังเป็นความจำที่แปรเป็นจิตใต้สำนึกของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นอีกด้วย

เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้น เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก หรือสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในภาวะสมดุล ฝึกทำกิจกรรมตามลำพังและการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เด็กได้มีประสบการณ์ตรง มีอิสระทางความคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาพร้อมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก

อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่าวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และการได้รับประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีและรู้จักไว้วางใจผู้อื่น ในช่วงวัยก่อนเรียน หรือวัยเล่น (อายุ 4-7 ปี) ซึ่งเป็นขั้นของความคิดริเริ่มและการตัดสินใจ หรือความรู้สึกผิด เชื่อว่าเด็กวัยนี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ โดยผู้ใหญ่มีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กได้พยายามแสดงความสามารถใหม่ๆ ในด้านสังคมเด็กเรียนรู้ในการเข้าสังคมจากการเล่นกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเลียนแบบผู้อื่นเช่นพ่อแม่ หรือบุคคลใกล้ชิด ซึ่งพ่อแม่และผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดีกับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม มีลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งรู้สิ่งที่ถูกและผิด การปลูกฝังจริยธรรมโดยมีพ่อแม่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะทำให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดี ในด้านสติปัญญาเด็กวัยนี้อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ และชอบถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยใคร่รู้ ผู้ใหญ่ต้องให้ออกาสในการพูดกระทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เด็กจะสนุกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ถ้าแสดงออก

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปีจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ประสบการณ์สำคัญที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 5 ข้อ คือ

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการที่เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เด็กได้ความรู้และความเข้าใจขึ้นภายในตัวของเด็ก ด้วยการให้โอกาสลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้คิด แก้ปัญหา เกิดประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ และวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติหรือปัญหาที่เกิดขึ้นภายในนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นได้ในสถานการณ์ที่ต่างออกไปนอกชั้นเรียน

จากแนวคิดพื้นฐานและหลักการของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้การศึกษานี้ให้ความสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการศึกษาปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นจึงเหมือนเป็นพื้นฐานในการศึกษาเด็กให้รับรู้ เข้าใจว่า การดำเนินชีวิตของตนเองให้เป็นอย่างดี มีความสุข และเป็นปัจจัยที่ดีต่อสังคมนั้นควรจะดำเนินไปอย่างไร เพื่อให้เด็กได้สร้างจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกของการเป็นปัจจัยที่ดีของสังคมให้เกิดขึ้นและในขณะเดียวกันเด็กก็จะได้เรียนรู้ที่จะรับปัจจัยสังคมมาเพื่อพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

1.7 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สมองของเด็กเล็กได้รับความสนใจในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เราได้เรียนรู้ว่าสมองถูกออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้ คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของสมองของเด็กเล็กชี้ชัดว่าการเชื่อมต่อของเซลล์สมองของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เครือข่ายเซลล์สมองที่เชื่อมต่อกันนี้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับจะถูกป้อนเข้าสู่สมองของเด็ก และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมต่อของเส้นใยประสาท เส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อที่ทำงานอยู่เสมอจะมีการสร้างไขมันล้อมรอบ (Myelinization) ทำให้การเคลื่อนไหวของกระแสไฟฟ้าในเส้นใยประสาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้เครือข่ายเส้นใยประสาทถูกกำจัดไป ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยการจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ของสมองและจิต ดังนี้

1. สมองสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน (A parallel processor) และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย สมองทำงานเป็นระบบซึ่งเป็นองค์รวม (A whole system) จะไม่แยกเรียนรู้เฉพาะทีละส่วน การจัดการศึกษาจึงต้องไม่จัดโดยแยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

2. ในช่วงแรกของชีวิตสมองเติบโตอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสมองเกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

3. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้น จึงต้องตอบสนองต่อความต้องการค้นหาความหมายด้วยการได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ

4. สมอจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมอจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง

5. อารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ อารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ดังนั้นบรรยากาศที่เหมาะสมจึงเอื้อให้เกิดการเรียนรู้

6. สมอทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆ กิจกรรม ซึ่งทำให้เราได้ว่าสมอจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวม ดังนั้น การจัดการศึกษาที่ดีต้องตระหนักถึงข้อนี้ โดยการให้เรียนรู้เป็นภาพรวมและส่วนย่อย

7. การเรียนรู้ประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆรอบตัวไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม

8. การเรียนรู้เป็นไปโดยที่เกิดความตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้และไม่ได้ตระหนักว่าเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆเกิดขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องออกแบบให้เอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเกิดความเข้าใจและเรียนรู้

9. มนุษย์มีวิธีจัดระบบความจำ 2 แบบที่สำคัญ คือ ระบบการจำเป็นมิติ และการท่องจำ การเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนจะเกิดจากระบบความจำทั้งสองแบบนี้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดจากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน

10. ในช่วงต้นของชีวิต สมอจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมากซึ่งมีลักษณะของ Hard wiring มีการสร้างเส้นใยประสาท และจุดเชื่อมต่อมากมาย ซึ่งมีช่วงของการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเรื่องต่างๆ (Windows of opportunity) แต่อย่างไรก็ตาม สมอก็ไม่ได้จำกัดหรือหยุดการเจริญเติบโต มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ดังนั้น จึงควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ Windows of opportunity และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. ความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้

12. มนุษย์ทุกคนมีสมอ แต่สมอของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น แต่ละคนจึงมีแบบแผนของการเรียนรู้ (Learning Style) ความสามารถ และเชาวน์ปัญญาที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้บนฐานขององค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยไม่แยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสมองมนุษย์ ซึ่งสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย

2. จัดการเรียนรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะการเปลี่ยนแปลงต่างๆของสมองเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคม

3. จัดการเรียนรู้โดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายด้วยการให้เด็กได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ

4. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง เนื่องจากสมอจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมอจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง

5. จัดบรรยากาศที่เหมาะสมซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ เนื่องจากอารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้และอารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้

6. จัดการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมและที่เป็นส่วนย่อย เพื่อตอบสนองต่อข้อความรู้ที่ว่าสมอจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวม สมอทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆกิจกรรม

7. จัดการเรียนรู้โดยใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม เพราะการเรียนรู้ของสมองจะประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆรอบตัวไปพร้อมๆกัน

8. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นโดยที่ตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และไม่ได้ตระหนักว่าเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆเกิดขึ้น

9. จัดการเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนเป็นผลมาจากทั้งระบบการจำเป็นมิติและการท่องจำ

10. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้ (Windows of opportunity) และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. จัดบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้ เนื่องจากความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้

12. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล เนื่องจากสมองของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการ เลือกเรียนตามความสนใจ และความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายและเกิดความสำเร็จ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น และยอมรับ และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมาย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

ความหมายของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง ความสามารถในการบังคับใช้กล้ามเนื้อ มือ นิ้วมือ และประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วมั่นคง มีผู้ให้ความหมายของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กไว้ดังนี้ พรรณี ข.เจนจิต,(2558) กล่าวว่า ความสามารถในการบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ แขน มือ และนิ้วมือ ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยสัมพันธ์กับการใช้สายตา (Foman and Fleet, 1908) เน้นว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวที่เด็กมีทักษะการใช้มือในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันได้ เช่น การช่วยเหลือตนเอง การแต่งตัว การทำงานต่างๆ ตลอดจนการเล่น นกนตรี ธรรมบวร (2554:73) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อเล็กส่วนต่างๆ ให้ทำงานประสานกัน เช่น ตากับมือ นิ้วมือ ได้แก่ การวาดภาพ การลากเส้น การตัดกระดาษ การร้อยลูกปัด และการลากเส้นตามรอยปะ เป็นต้น

ฟรอสท์และคิสซิงเจอร์ (เยาพา เดชะคุปต์.2552; 87 อ้างอิงจาก Fros & Kissinger.1974) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและตาเกี่ยวข้องกับทักษะต่างๆ ในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การติดกระดุม รับลูกบอลที่กระเดาะเพียงครั้งเดียว อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2556: 111) กล่าวว่า กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นกล้ามเนื้อที่ใช้ในการทำงานละเอียดที่ไม่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกาย ส่วนใหญ่เป็นการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่นิ้วมือ โดยต้องทำงานสัมพันธ์

กับสายตาด้วย กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 101) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง การสร้างเสริมความสามารถในการหยิบ จับ คัดเขียน และทำกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือ ฝ่ามือ และข้อต่อ จากการศึกษาความหมายของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

สรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง ความสามารถในการบังคับการเคลื่อนไหวของ นิ้วมือ กล้ามเนื้อมือ โหลให้ประสานสัมพันธ์กับสายตาและประสาทสัมผัสทั้งห้าทำงานประสานกันอย่าง เป็นอย่างดีในการเคลื่อนไหวต่างๆ เช่นการท ากิจกรรมวาดภาพระบายสี ปั่นดินน้ำมัน ร้อยลูกปัด ตอกเข็ม ต่อไม้บล็อก การร้อยเชือก การติดกระดาษ เป็นต้น และรวมถึงการช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันได้อย่างคล่องแคล่ว และมีประสิทธิภาพ

2.2 ความสำคัญของทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นอวัยวะที่สำคัญหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง การใส่ถอด กระดุมหลุด การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน เด็กใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เส้นด้านสติปัญญาให้ดีขึ้นเพราะกล้ามเนื้อมัดเล็กมีส่วนทำให้เด็กได้ใช้มือสำรวจ สังเกตจากการสัมผัสจับต้องในทุกๆกิจกรรม (อิชิฮาน พูลศิลป์ ศักดิ์กุล. 2556: 111) ซึ่งการใช้มือเพื่อที่จะจับของเล่นและเรียนรู้ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การกินอาหารและแต่งตัว (สมศรี เมฆ ไพบุลย์วัฒนา.2551: 22; อ้างอิงจาก อแวร์เนส. 2003: Online) เป็นการฝึกความพร้อมด้านกล้ามเนื้อ นิ้วมือให้แข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือจะช่วยให้เด็กออกกำลังและพร้อมที่จะใช้ในการเขียน (พูนสุขบุญย์ สวัสดิ์.2554: 41) เด็กจะสามารถเขียนสิ่งใดก็ตามเมื่อมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อและสายตา ประสานสัมพันธ์กันได้ดี (เยาวพา เดชะคุปต์.2558:123) ซึ่งจะทำให้การควบคุมและการประสานงาน กันของกล้ามเนื้อมัดเล็กกับสายตามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของการรับรู้ และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2552:64) พัฒนา ชัชพงศ์ (2551:122) กล่าวถึงความความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กไว้คือการพัฒนา กล้ามเนื้อนิ้วมือให้แข็งแรง เด็กก็พร้อมที่จะลาก ลีลามือ ซึ่งเป็นพื้นฐานการของการเขียน เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2559:9) กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็กไว้ดังนี้มือของคนเราคือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็กๆ จะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่ว ว่องไว

2.3 ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการบริหารส่วนต่างๆ ของร่างกายที่เล็กกว่า เช่น การจับคว่ำสิ่งของ ระหว่างนิ้วชี้และนิ้วโป้ง หรือ การกวาดนิ้วเท้าบนผืนทราย การฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กเหล่านี้ ไม่ใช่แค่ช่วยนิ้วมือหรือนิ้วเท้าเท่านั้น ยังรวมถึง การใช้ริมฝีปากและลิ้นในการชิมรส และรับรู้ลักษณะรูปร่างของ สิ่งซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการบริหารกล้ามเนื้อเล็กเช่นกัน โดยปกติแล้วทักษะการเคลื่อนไหวทั้งสองชนิดจะพัฒนาไปพร้อมๆ กัน เพราะการเล่นของเด็กๆ ส่วนใหญ่จะใช้กล้ามเนื้อทั้งสองแบบทำงานร่วมกันนั่นเอง ในเด็กวัยแรกเกิด สมองยังไม่เติบโตเพียงพอที่จะควบคุมการเดิน การเคลื่อนไหวต่างๆ โดยพัฒนาการของร่างกายจะเริ่ม จากหัวก่อนและไล่ลงไปทีตัว ซึ่งเราจะเห็นว่าเด็กแรกเกิดนั้น จะสามารถควบคุมปาก ริมฝีปาก หน้า และลิ้นได้ดี ขณะที่ส่วนอื่นๆ ของร่างกายจะถูกพัฒนาขึ้นตามหลัง เด็กๆ จะเรียนรู้การตั้งคอ ก่อนที่จะตั้งไหล่และหลังให้ตรง พวกเขาจะสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขน ก่อนควบคุมการใช้มือ และไล่ไปถึงการใช้นิ้วหยิบจับสิ่งของ

ซึ่งร่างกายของคนเราช่วงวัยเด็กจะพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อ ใหญ่ก่อนกล้ามเนื้อเล็กเสมอ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าเด็กๆ จะสามารถนำมือมาประสานกันได้ก่อนที่ จะเรียนรู้การสลับของเล่นผ่านมือจากซ้าย ไปขวา หรือจากขวาไปซ้าย ทักษะทั้งสองชนิดจะทำได้ดีขึ้นเรื่อยๆ ในวัยหัดเดินและชานาญขึ้น เมื่อร่างกายเติบโต โดยคุณพ่อคุณแม่สามารถช่วยส่งเสริมทักษะ พัฒนากล้ามเนื้อได้ด้วยของเล่น เช่น เวลาที่เด็กสามารถนั่งได้ โดยตัวเองแล้ว ให้ลองวางของเล่นที่เขา ชอบพันรศมีมือเอื้อมถึง ซึ่งเด็กจะต้องทรงตัวและลุกมาหยิบของเล่น ของเขาเอง พ่อแม่เพียงแต่คอยช่วยและเป็นกำลังใจให้เด็กใช้ขา แขน และนิ้วมือของเขาในการเคลื่อนไหว และหลังจากที่เด็กๆ สามารถเล่นของเล่นขึ้นเก้าได้อย่างชานาญแล้ว ให้หาของเล่น หรือกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา ทักษะใหม่ๆ ให้เขาได้ฝึกฝนกล้ามเนื้อต่างๆ แต่อย่าบังคับให้ทำกิจกรรม หรือเล่นของเล่นที่อยากเกิดกว่าวัย หรือ 7 ความสามารถของเด็ก ซึ่งคุณพ่อคุณแม่สามารถศึกษาเรื่องความเหมาะสมของของเล่นกับวัยของเด็ก ได้ จากคาดคะเนข้างกล่อง หรือหาความรู้จากหนังสือเกี่ยวกับเด็กต่างๆ การที่พ่อแม่มีความความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การพัฒนาทักษะต่างๆ ตามวัย จะช่วยให้เลือกของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการที่จำเป็น ของเด็กได้อย่างถูกต้อง

2.4 พัฒนาการทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

สมาคมสหเวชศาสตร์แห่งประเทศไทย (2555:124) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ดังนี้

เมื่ออายุ 3-4 ขวบ จะเริ่มใช้ช้อนป้อนอาหารเองได้ เมื่ออายุ 5-6 ขวบ จะขว้างรับลูกบอลได้ คล่องแคล่ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2543:249) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็กของเด็กปฐมวัย ดังนี้

เด็กวัย 3 ขวบ ต่อแ่งไม้สปีเหลี่ยมได้สูงถึง 9-10 อัน เขียนวงกลมได้แต่ยังวาดรูปคนไม่ได้ เด็กวัยประมาณ 4-6 ขวบ การใช้มือก็มีความละเอียดขึ้น เด็กวัยนี้จึงมีความสามารถแต่งตัว เองได้ หวีผม แปรงฟัน ล้างหน้า ใส่รองเท้า ผูกเชือกกรองเท้าได้ เมื่อปลาววัย ช่วยทำงานเล็กๆ น้อยๆ ได้ความสามารถในการ เรียนดีขึ้น

เด็กวัย 5 ขวบ เรียนรู้สามเหลี่ยมได้ เด็กวัย 6 ขวบ เขียนรูสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนได้ การวาด รูปคนก็ต่อเติมมีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นจนเป็นรูปร่างคนครบบริบูรณ์ขึ้น อธิษฐาน พลศิลป์ศักดิ์กุล (2546:111) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาภาวะ ของสมองที่เป็นไปตามวัย โดยพัฒนาจากต้นแขนไปสู่ปลาย แขนหรือจากต้นไปสู่ปลายดังนี้ อายุ 1 ปี สามารถ ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้ได้แต่ยังไม่คล่อง จึงกำสิ่งของทั้งมือ และลากเส้นเป็น แนวตั้งจากบนลงล่างขึ้นๆ ลงๆ ได้ อายุ 2 ปีขึ้นไป สามารถเขียนโดยลากเส้นตามแนวอนสลับซ้ายขวา

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ (2549:23-27) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งตามความสามารถ ตามช่วงวัย แรกเกิดถึง 6 ขวบ สำหรับวัย 2-6 ขวบ ดังนี้ อายุ 2-3 ขวบ รู้จักแต่งตัวและเลือกเสื้อผ้าได้เอง เขียนรูปหัวและ ตัวหรืออาจส่วนอื่นๆ ของ ร่างกายสามารถทำงานง่ายๆ ได้ อายุ 4-5 ขวบ เขียนรูปมีหัว มีตัว มีส่วนต่างๆ ของรูปร่างที่สำคัญๆ ได้เขียนรูปสี่เหลี่ยมหรือ สามเหลี่ยมตามแบบได้

อายุ 6 ขวบ สามารถรับรูปบอลที่โยนมาให้จากระยะไกล 1 เมตร เขียนรูปหัว มีตัว มีขา แขน และมือได้ จันทร์เพ็ญ ศรีมันตะ (2551:70-81) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กไว้

ดังนี้ 8 อายุ 3 ปี สามารถหยิบเศษผงโดยปิดตาข้างหนึ่งได้ ตัดกระดาษด้วยกรรไกรได้ วางบล็อก 3 ชั้น เป็นสะพานได้ควบคุมดินสอให้อยู่ระหว่างหัวแม่มือและนิ้วมืออีกสองนิ้วได้ เขียนวงกลมทับตาม แบบและอักษร ได้ วาดรูปโดยมีศีรษะและอาจมีส่วนอื่นของร่างกายอีกสักสองอย่าง อายุ 4 ขวบสามารถปิดตาข้างเดียวหยิบ และวางเศษผงหรือวัสดุเล็กๆ ไว้ที่เดิมได้ ร้อยลูกปัด ได้ แต่ยังร้อยรูเข็มไม่ได้ ต่อบล็อกเป็นหอคอย 10 ชั้นได้ จัดบล็อก 6 อันเรียงเป็นบันไดได้ 3 ชั้นได้ กัด หัวแม่มือลงบนนิ้วแต่ละนิ้วได้ตามตัวอย่าง จับดินสอได้อย่างเด็ก โต เขียนทับกากบาทและเขียน ตัวหนังสือที่ง่ายๆบางตัว เช่น ง บ ป ได้ วาดรูปคนมีศีรษะและขาอาจจะมีแขน และลำตัวด้วย อายุ 5 ปีสามารถร้อยรูเข็มได้ นำบล็อกมาเรียงเป็นบันได 3-4 ชั้น เขียนทับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส (ต่อมารูสามเหลี่ยม) และตัวอักษรบางตัวได้ อักษรบางตัวเขียนได้โดยไม่ต้องมีคนบอกวาดรูปคนโดย เริ่มต้นที่ ลำตัวก่อนแล้วจึงวาดศีรษะ แขน ขาและหน้าตา และยังวาดบ้านพร้อมหลังคามีหน้าต่าง ประตู ปล่องไฟได้ด้วย ระบายสีภาพและความระมัดระวัง ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร (2555:117-129) สรุปพัฒนาการด้านความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็กของเด็กวัยต่างๆจากของกิเซลไว้ดังนี้

อายุ 3 ขวบ

1. ต่อก้อนไม้ได้สูง 9 ก้อน
2. ต่อก้อนไม้เป็นรูปสะพานได้
3. หยิบลูกกวาดใส่ขวดได้ 10 เม็ด ในเวลา 30 วินาที
4. เขียนรูปวงกลมตามแบบได้
5. เขียนรูปกากบาทได้
6. จัดรูปเหลี่ยมใส่ช่องทำได้ถูกต้องตามแบบ
7. กินอาหารได้เองโดยไม่หกเลอะเทอะ
8. รินน้ำจากเหยือกได้
9. ใส่รองเท้าได้เอง
10. ใส่เสื้อที่ไม่มีกระดุมได้

อายุ 4 ขวบ

1. เลียนแบบวางก้อนไม้เป็นรูปประตูได้
2. วาดรูปคนมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน
3. วาดรูปกากบาท
4. พับกระดาษได้ 3 ทบ (ตามแบบ)
5. ล้างหน้า ล้างมือ และแปรงฟันได้เอง
6. ใส่เสื้อผ้าและถอดได้เองเฉพาะชั้นนอก

อายุ 5 ขวบ

1. ต่อก้อนไม้ทำขั้นบันไดได้ 2 ชั้น
2. วาดรูปสามเหลี่ยมเหมือนแบบ
3. แต่งตัวและถอดเสื้อผ้าได้เอง โนไม่ต้องช่วยเหลือ

อายุ 6 ขวบ

1. เล่นต่อก้อนไม้ทำบันไดได้ 3 ชั้น
2. วาดรูปคนมีส่วนคอ มือและใส่เสื้อผ้า
3. แต่งตัวและผูกเชือกรองเท้าได้

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

กิเซล (ประมวญ ดิตคินสัน. 2554: 178-179; อ้างอิงมาจาก Gesell.1947) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กสามารถแบ่งออกเป็นระยะและมี ขั้นตอนการพัฒนาการ โดยเริ่มจากขั้นแรก คือ การใช้มือตะปบ ขั้นต่อมาจับของด้วยนิ้ว 4 นิ้วติดกัน กับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาเลื่อนไปใช้กลางใจมือ จากนั้นหัวแม่มือจึงค่อย เคลื่อนมาช่วยจับขั้นสุดท้าย คือ การหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว ซึ่งทั้งหมดเป็นกล้ามเนื้อเล็กที่มีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะเป็นรากฐานของบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมี อิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกายได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อกระดูกและประสาทต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง โดยที่ กิเซลได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) เป็นความสามารถของร่างกายที่ ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่างๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางด้านการเคลื่อนไหวทั้งหมด

2. พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถในการประสานงาน ระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก (Motor Sensory Coordination) เช่น ประสานงาน ระหว่างตากับมือ (Eye –Hand Coordination) ซึ่งดูได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก (Manipulation) เช่น ในการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นบาศก์ การสั้นกระดิ่ง การแกว่งกำไร ฯลฯ ฉะนั้น พฤติกรรมด้านปรับตัวจึงสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว

3. พฤติกรรมทางด้านภาษา (Language Behavior) ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น ท่าทางการเคลื่อนไหวท่าทางกาย ความสามารถในการเปล่งเสียง

4. พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) เป็นความสามารถ ในการปรับตัวของเด็กระหว่างบุคคลกับกลุ่มภายใต้แวดล้อม และสภาพความเป็นจริงนับเป็นการ ปรับตัวที่ต้องอาศัยความเจริญของสมอง และระบบการเคลื่อนไหวประกอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

กิเซล พบว่าก่อนที่คนเราจะทำอะไรง่ายๆ เช่น หยิบอาหารใส่ปากได้นั้น มีการเรียนรู้หลายขั้น ขั้นแรก ทารกใช้มือตะปบ ขั้นต่อมาจับของด้วยมือ 4 นิ้วติดกันฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาจะเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ ครั้นแล้วใช้หัวแม่มือค่อยๆ เลื่อนมาจับ ขั้นสุดท้าย คือ การหยิบของ ด้วยนิ้วหัวแม่มือกับปลายนิ้ว ยิ่งไปกว่านั้น กิเซลได้ตั้งข้อสังเกตว่าการควบคุมปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อ ของคนเรามีพัฒนาการเริ่มจาก ศีรษะจรดเท้า เรียกว่า Cephalo –Caudal Sequence คือหันศีรษะ ได้ก่อนชั้นคอ แล้วจึงคว่ำ คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่งตามลำดับ ส่วนพัฒนาการควบคุมปฏิบัติการ กล้ามเนื้อ เริ่มจากใกล้ลำตัวก่อน เรียกว่า Proximdistal Sequence ที่แขนขาทยอยมบังคับการ เคลื่อนไหวแขนขา ได้ก่อนมือและเท้าเด็กใช้แขน คล่องก่อนมือและใช้มือคล่องก่อนนิ้วดังนั้นเด็กเล็กๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไป เฉพาะแขนแล้วจึงใช้มือและนิ้วดังกล่าวถ้าจะให้ เด็กเล็กๆเขียนหนังสือมักจะตัวโตเพราะกล้ามเนื้อมือยังไม่

คล่อง ได้แต่वादแขนไปกว้างๆต่อมาเมื่อ การบังคับกล้ามเนื้อบรรลุนิติภาวะแล้วจึงให้เขียนตัวเล็กๆได้เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้วได้

2.6 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี (2555: 190) กล่าวถึง การส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก นอกจากกิจกรรมการระบายสียังมีกิจกรรมอีกหลายรูปแบบ ที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อมือ และตา เช่น กิจกรรมปั้น กิจกรรมการร้อยลูกปัด ร้อยหลอดคาแฟ กิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ที่ต้องมีไม้เสียบต่อ ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองเริ่มตั้งแต่การแต่งตัว ใช้มือจับช้อนส้อมกินอาหาร หรือแม้แต่การทำงานบ้าน เช่น การใช้ไม้หนีบผ้าที่ตาก การพับผ้า การกรอกน้ำใส่ขวด การซักผ้า บิดผ้า การทำอาหาร เด็ดผัก หั่นผักด้วยมีดพลาสติก ปอกไข่ต้ม หรือปั้นขนมบัวลอย ฯลฯ เป็นต้น

นลินี เชื้อวนิชชากร (2555: 156) กล่าวถึง วิธีการสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรงไว้ดังนี้

1. บริหารข้อมือ ข้อมือก็มีส่วนสำคัญในการมีพัฒนาการกล้ามเนื้อที่ดีเช่นเดียวกัน โดยกิจกรรมที่เด็กๆ จะต้องใช้ข้อมือที่แข็งแรงคือ การเขียน เด็กบางคนอาจจะเขียนไม่ได้ หรือเขียนบ่อยๆ ส่วนหนึ่งมาจากพัฒนาการกล้ามเนื้อที่ไม่แข็งแรงตั้งแต่เล็กๆ จึงควรฝึกให้ใช้ข้อมือโดยการวาดภาพบนกระดาษที่ติดอยู่ฝาผนังบ้าน เพราะจะช่วยข้อมือได้กระดกขึ้น เป็นการฝึกข้อมือให้เคลื่อนไหวมากขึ้นกว่ากรเขียนบนโต๊ะเพียงอย่างเดียว

2. ฝึกใช้นิ้วมือให้สนุก ควรหากิจกรรมที่เด็กได้สนุกกับการขยับและเคลื่อนไหวนิ้ว เช่น ร้องเพลงนิ้วโป้งอยู่ไหน หรือฝึกให้เด็กใช้ปลายนิ้วโป้งแตะกับปลายนิ้วชี้ กลาง นาง ก้อย ซึ่งในช่วงแรกๆ เด็กจะทำได้ไม่ค่อยถนัด ก็อาจฝึกให้ทำไปพร้อมๆ กับการเปิดเพลงให้เข้าจังหวะ การใช้นิ้วได้อย่างแข็งแรง จะทำให้เด็กๆ สามารถหยิบจับสิ่งของชิ้นเล็กๆ ได้อย่างมั่นคง และยังเป็นพื้นฐานของการจับดินสอเมื่อเข้าโรงเรียน

3. ฝึกช่วยเหลือตัวเอง การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองตามความสามารถที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนพัฒนาการด้านต่างๆ ซึ่งเด็กในวัยนี้พัฒนาการของกล้ามเนื้อส่วนใหญ่ที่ทำได้ คือ ถอดกางเกง ใส่เสื้อ ตัดกระดาษ เปิดฝาขวด ถือช้อนและส้อม ถือแก้วน้ำ เป็นต้น

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก สรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กนั้น ทำได้โดยให้เด็กฝึกทักษะในการใช้มือหยิบ จับ สัมผัสกับวัตถุ สื่อ และอุปกรณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนการเคลื่อนไหวของมือให้ประสานสัมพันธ์กัน โดยการส่งเสริมให้ฝึกทักษะในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

3.1 ประวัติและความเป็นมาของขนมไทย

ในสมัยโบราณคนไทยจะทำขนมเฉพาะวาระสำคัญเท่านั้น เป็นต้นว่างานทำบุญ งานแต่ง เทศกาลสำคัญ หรือต้อนรับแขกสำคัญ เพราะขนมบางชนิดจำเป็นต้องใช้กำลังคนอาศัยเวลาในการทำพอสมควร ส่วนใหญ่เป็น ขนบประเพณี เป็นต้นว่า ขนมงาน เนื่องในงานแต่งงาน ขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมครก ขนมถ้วย ฯลฯ ส่วนขนมในรั้วในวังจะมีหน้าตาจุ่มจิ้ม ประณีตวิจิตรบรรจงในการจัดวางรูปทรงขนมสวยงาม

ขนมไทยดั้งเดิม มีส่วนผสมคือ แป้ง น้ำตาล กะทิ เท่านั้น ส่วนขนมที่ใช้ไข่เป็นส่วนประกอบ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด เม็ดขนุน นั่นคือ (ท้าวทองกีบม้า) หญิงสาวชาวโปรตุเกส เป็นผู้คิดค้นขึ้นมา

ขนมไทยที่นิยมทำกันทุกๆ ภาคของประเทศไทย ในพิธีการต่างๆ ก็คือขนมจากไข่ และเชื่อกันว่าชื่อ และลักษณะของขนมต่างๆ เช่น รับประทานฝอยทอง เพื่อหวังให้อยู่ด้วยกันยืนยาว มีอายุยืน รับประทาน ขนมชั้นก็ให้ได้เลื่อนขั้นเงินเดือน รับประทาน ขนมถ้วยฟูก็ขอให้เจริญ รับประทานขนมทองเอก ก็ขอให้ได้เป็นเอก เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการพิมพ์ตำราอาหารออกเผยแพร่ รวมถึงตำราขนมไทยด้วย จึงนับได้ว่าวัฒนธรรมขนมไทยมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรก ตำราอาหารไทยเล่มแรกคือแม่ครัวหัวป่าก์ ในสมัยต่อมาเมื่อการค้าเจริญขึ้นในตลาดมีขนมนานาชนิดมาขาย และนับว่าเป็นยุคที่ขนมไทยเป็นที่นิยม

3.2 ประเภทของขนมไทย

ประเภทของขนมไทย สามารถแบ่งตามวิธีการทำให้สุกได้ดังนี้

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการกวน ส่วนมากใช้กระทะทอง กวนตั้งแต่เป็นน้ำเหลวใสจนงวด แล้วเทใส่พิมพ์หรือถาดเมื่อเย็นจึงตัดเป็นชิ้น เช่น ตะโก้ ขนมลิ่มกลี้น ขนมเปียกปูน ขนมศิลาอ่อน และผลไม้กวนต่าง ๆ รวมถึงข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว และกะละแม

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการนึ่ง ใช้ลังถึง บางชนิดเทส่วนผสมใส่ถ้วยตะไลแล้วนึ่ง บางชนิดใส่ถาดหรือพิมพ์ บางชนิดห่อด้วยใบตองหรือใบมะพร้าว เช่น ช่อม่วง ขนมชั้น ข้าวต้มมัด สาลี่อ่อน สังขยา ขนมกล้วย ขนมตาล ขนมใส่ไส้ ขนมเทียน ขนมน้ำดอกไม้

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการเชื่อม เป็นการใส่ส่วนผสมลงในน้ำเชื่อมที่กำลังเดือดจนสุก ได้แก่ ทองหยอด ทองหยิบ ฝอยทอง เม็ดขนุน กล้วยเชื่อม จาวตาลเชื่อม

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการทอด เป็นการใส่ส่วนผสมลงในกระทะที่มีน้ำมันร้อนๆ จนสุก เช่น กล้วยทอด ข้าวเม่าทอด ขนมกง ขนมค้างคาว ขนมฝักบัว ขนมนางเล็ด

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการนึ่งหรืออบ ได้แก่ ขนมหม้อแกง ขนมหน้านวล ขนมกลีบลำดวน ขนมทองม้วน สาลี่แข็ง นอกจากนี้ อาจรวม ขนมครก ขนมเบื้อง ขนมดอกจำเริญที่ใช้ความร้อนบนเตาไว้ในกลุ่มนี้ด้วย

- ขนมที่ทำให้สุกด้วยการต้ม ขนมประเภทนี้จะใช้หม้อหรือกระทะต้มน้ำให้เดือด ใส่ขนมลงไปจนสุกแล้วตักขึ้น นำมาคลุกหรือโรยมะพร้าว ได้แก่ ขนมถั่วแปบ ขนมต้ม ขนมเหนียว ขนมเรไร นอกจากนี้ยังรวมขนมประเภทน้ำ ที่นิยมนำมาต้มกับกะทิ หรือใส่แป้งผสมเป็นขนมเปียก และขนมที่กินกับน้ำเชื่อมและน้ำกะทิ เช่น กล้วยบวชชี มันแกงบวด สาคุเปียก ลอดช่อง ชำหรับ

3.3 วัตถุดิบในการปรุงขนมไทย

ขนมไทยส่วนใหญ่ทำมาจากข้าวและจะใช้ส่วนผสมอื่นๆ เช่น สี ภาชนะ กลิ่นหอมจากธรรมชาติ ข้าวที่ใช้ในขนมไทยมีทั้งไข่ในรูปข้าวทั้งเม็ดและข้าวที่อยู่ในรูปแป้ง นอกจากนั้นยังมีวัตถุดิบอื่นๆ เช่น มะพร้าว ไข่ น้ำตาล ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้าวและแป้ง

การนำข้าวมาทำขนมของคนไทยเริ่มตั้งแต่ข้าวไม่แก่จัด ข้าวอ่อนที่เป็นน้ำนม นำมาทำข้าวยาคุ้ พอแแก้ว ขึ้นอีกแต่เปลือกยังเป็นสีเขียวนำมาทำข้าวเม่า ข้าวเม่าที่ได้นำไปทำขนมได้อีกหลายชนิด เช่น ข้าวเม่าคลุก ข้าวเม่าบด ข้าวเม่าหมี กระจยาสารท ข้าวเจ้าที่หลีกเลี่ยงจากการรับประทาน และที่นำไปทำเป็นแป้ง เช่น แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว นอกจากนี้ยังใช้แป้งมันสำปะหลังด้วย ส่วนแป้งสาลีมีใช้น้อย มักใช้ในขนมที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ

มะพร้าวและกะทิ

มะพร้าวนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของขนมไทยได้ตั้งแต่มะพร้าวอ่อนจนถึงมะพร้าวแก่ดังนี้

- มะพร้าวอ่อน ใช้นื้อผสมในขนม เช่น เปียกสาคุ วุ้นมะพร้าว สังขยามะพร้าวอ่อน
- มะพร้าวทึนทึก ใช้ชูดฝอยทำเป็นไส้กระฉีก ใช้คลุกกับข้าวต้มมัดเป็นข้าวต้มหัวหงอก และใช้เป็นมะพร้าวชูดโรยหน้าขนมหลายชนิด เช่น ขนมเปียกปูน ขนมขี้หนู ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของขนมไทย
- มะพร้าวแก่ นำมาคั้นเป็นกะทีก่อนใสในขนม นำไปทำขนมได้หลายแบบ เช่น ต้มผสมกับส่วนผสมเช่นกล้วยบวชชี แกงบวดต่างๆ หรือตัดหัวกะทิตราบนขนม เช่น สาคุเปียก ซ่าหริ่ม บัวลอย

น้ำตาล

แต่เดิมนั้นน้ำตาลที่นำมาใช้ทำขนมคือน้ำตาลจากตาลหรือมะพร้าว ในบางท้องที่ใช้ น้ำตาลอ้อย น้ำตาลทรายถูกนำมาใช้ภายหลัง

ไข่

เริ่มเป็นส่วนผสมของขนมไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งได้รับอิทธิพลจากขนมของโปรตุเกส ไข่ที่ใช้ทำขนมนี้จะตีให้ขึ้นฟู ก่อนนำไปผสม ขนมบางชนิดเช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ต้องแยกไข่ขาวและไข่แดงออกจากกัน แล้วใช้แต่ไข่แดงไปทำขนม

ถั่วและงา

ถั่วและงาจัดเป็นส่วนผสมที่สำคัญในขนมไทย การใช้ถั่วเขียวหนึ่งละเอียดมาทำขนมพบได้ตั้งแต่สมัยอยุธยา เช่นขนมพิมพ์ถั่วทำด้วยถั่วเหลืองหรือถั่วเขียวกวนมาอัดใส่พิมพ์[4] ถั่วและงาที่นิยมใช้ในขนมไทยมีดังนี้

- ถั่วเขียวเลาะเปลือก มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น ถั่วทอง ถั่วซีก ถั่วเขียวที่ใช้ต้องล้างและแช่น้ำค้างคืนก่อนเอาไปนึ่ง
- ถั่วดำ ใสในขนมไทยไม่กี่ชนิด และใส่ทั้งเม็ด เช่น ข้าวต้มมัด ข้าวหลาม ถั่วดำต้มน้ำตาล ขนมถั่วดำ
- ถั่วลิสง ใช้น้อย ส่วนใหญ่ใช้โรยหน้าขนมผักกาดกวน ใสในขนมจ่ามงกุฎ ใสในรูปที่คั่วสุกแล้ว
- งาขาวและงาดำ ใสเป็นส่วนผสมสำคัญในขนมบางชนิดเช่น ขนมเทียนสลัดงา ขนมแดงงา

กล้วย

กล้วยมีส่วนเกี่ยวข้องกับขนมไทยหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นขนมกล้วย กล้วยกวน กล้วยเชื่อม กล้วยแขกทอด หรือใช้กล้วยเป็นไส้ เช่น ข้าวต้มมัด ข้าวเหนียวปิ้งไส้กล้วย ข้าวเม่า กล้วยที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นกล้วยน้ำว้า

กล้วยแต่ละชนิดเมื่อนำมาทำขนมบางครั้งจะให้สีต่างกัน เช่น กล้วยน้ำว้าเมื่อนำไปเชื่อมให้สี แดง กล้วยไข่ให้สี เหลือง เป็นต้น

สี

สีที่ได้จากธรรมชาติและใช้ในขนมไทย มีดังนี้

- สีเขียว ได้จากใบเตยโหลกละเอียด คั้นเอาแต่น้ำ
- สีนํ้าเงินจากดอกอัญชัน เด็ดกลีบดอกอัญชันแช่นํ้าเดือด ถ้าปีบนํ้ามะนาวลงไปเล็กน้อยจะได้ สีม่วง
- สีเหลืองจากขมิ้นหรือหญ้าฝรั่น
- สีแดงจากครั่ง
- สีดำจากกากมะพร้าวเผาไฟ นำมาโหลผสมนํ้าแล้วกรอง

กลิ่นหอม

กลิ่นหอมที่ใช้ในขนมไทยได้แก่

- กลิ่นนํ้าลอยดอกมะลิ ใช้ดอกมะลิที่เก็บในตอนเช้า แชลงในนํ้าต้มสุกที่เย็นแล้วให้ก้านจุ่มอยู่ในนํ้า ปิดฝาทิ้งไว้ 1 คืน รุ่งขึ้นจึงกรอง นำนํ้าไปใช้ทำขนม
- กลิ่นดอกกระดังงา นิยมใช้อบขนมแห้ง โดยเด็ดกลีบกระดังงามาลนเทียนอบให้หอม ใส่ขวดโหลที่ ใส่ขนมไว้ ปิดฝาให้สนิท
- กลิ่นเทียนอบ จุดไฟที่ปลายเทียนอบทั้งสองข้างให้ลูกสักครู่หนึ่งแล้วดับไฟ วางลงในถ้วยตะไล ใส่ ในขวดโหลที่ใส่ขนม ปิดฝาให้สนิท
- กลิ่นใบเตย หั่นใบเตยที่ล้างสะอาดเป็นท่อนยาว ใส่ลงไปในขนม

3.4 ประวัติและความเป็นมาของขนมบัวลอย

ขนมบัวลอยเป็นขนมไทยพื้นบ้านของชาวไทย ที่รู้จักกันทั่วทุกภูมิภาค แต่ละพื้นที่จะมีสูตรและเคล็ดลับที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะขนมบัวลอย สูตรของนางกวย อัจฉกร ซึ่งเป็นชาวอีสานและมีภูมิลำเนาเป็น คนบ้านโนนศิลา อำเภอโนนศิลาโดยกำเนิด ได้รู้จักวิธีการทำขนมบัวลอยมาเมื่อครั้งยังเป็นสาว โดยได้เรียนรู้ จากแม่ และเริ่มปรับปรุงพัฒนาารูปแบบ ส่วนผสม ตลอดจนการรู้จักตัดแปลงหรือนำเอาวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นมาเป็นส่วนผสม เช่น ใบเตย ดอกกุหลาบ หรือดอกอัญชัน มาคั้นเอานํ้าไปผสมกับแป้งเพื่อให้ได้สีที่ สวยงาม นำรับประทาน จากที่เคยทำขนมบัวลอยเพื่อไว้รับประทานกันเองภายในครอบครัว หรือแบ่งไปทำบุญ ที่วัดในอดีต ก็ได้พัฒนาฝีมือขึ้นมาเพื่อขายให้ผู้คนในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง และนำไปขายควบคู่กับ อาหารพื้นบ้านที่ตัวเองทำขายอยู่เป็นประจำ ทำให้มีรายได้จากการค้าขายเพิ่มขึ้นซึ่งนางกวย ได้มองเห็นโอกาส ที่ว่าในปัจจุบันไม่ค่อยมีคนทำขนมบัวลอยรับประทานกันเนื่องจากเห็นว่ามีขั้นตอนที่ยุ่งยาก เสียเวลา และสามารถหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด จึงทำขนมบัวลอยไว้จำหน่ายให้บุคคลภายในหมู่บ้านตลอดจนผู้คนที่มา ติดต่อราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอโนนศิลา ซึ่งนางกวยตั้งใจจะทำขนมบัวลอยขายคู่กับอาหารพื้นบ้านให้คน พื้นบ้านอีสานและโดยเฉพาะชาวอำเภอโนนศิลาได้รับประทานตลอดไป เพื่อเป็นการรักษาสืบทอดการทำขนม บัวลอยคงไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้ อนุรักษ์สืบสานต่อไป ทั้งนี้ นางกวย กล่าวว่ายินดีที่จะให้คำแนะนำ วิธีการทำ ในทุกขั้นตอนแก่ผู้สนใจโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

3.5 สูตรการทำขนมบัวลอย

วัสดุและอุปกรณ์ในการทำขนมบัวลอยหลากสี

ส่วนผสมแป้งหลากสี

- แป้งสีเหลือง

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. เนื้อฟักทอง ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับเนื้อฟักทอง เติมน้ำทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนก้นแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

- แป้งสีเขียว

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. น้ำใบเตย ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับน้ำใบเตยทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนก้นแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

- แป้งสีชมพู

1. แป้งข้าวเหนียว 1 ถ้วย

2. น้ำของเปลือกแก้วมังกร ตามความเหมาะสม

(นวดแป้งกับของเปลือกแก้วมังกรทีละน้อยๆ ค่อยนวดไป จนก้นแป้งเริ่มนิ่มและไม่ติดมือ)

ส่วนผสมน้ำกะทิ

1. มะพร้าว 500 กรัม (คั้นและผสมกับน้ำมะพร้าวให้ได้หางกะทิ 5 ถ้วย ถ้าไม่ถึงเติมน้ำได้และเหลือ หัวกะทิ 1 ถ้วย)

2. น้ำตาลโตนด 250 กรัม

3. เนื้อมะพร้าวขูด 1 ลูก (ควรขูดเบาๆ ไม่ให้ติดเนื้อสีน้ำตาลและยาวประมาณ 1 นิ้วครึ่ง)

ขั้นตอนการทำ

1. นำแป้งที่นวดทิ้งไว้มาป้อนเป็น ลูกกลมๆ ขนาดเท่าเม็ดยาและพักไว้บนกระดาษ

2. ตั้งหม้อน้ำรอให้เดือด เทเม็ดบัวลอยลงไปต้ม ทิ้งไว้สักครู่เม็ดบัวลอยที่สุกจะลอยตัวขึ้นมา

3. ตักแช่ในน้ำเย็น หลังจากนั้นให้ล้างเม็ดบัวลอยกับน้ำสะอาดสัก 2 รอบ เพื่อให้เมือกที่มากับบัวลอยหลุดไป

4. นำหางกะทิไปต้มควรนำน้ำตาลโตนดและเกลือป่นลงไปละลายกับหางกะทิ

5. นำหม้อต้มหางกะทิที่เตรียมไว้ ต้มโดยใช้ไฟกลางและใช้ทัพพีคนหางกะทิให้เดือดระวังการแตกมัน

6. พอหางกะทิเดือดให้ใส่เม็ดบัวลอยและมะพร้าวลงไปรอเดือดอีกรอบ จึงใส่หัวกะทิลงไป

7. รอสักครู่ยกลงเป็นอันเสร็จ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สายสุณีย์ แจ้งจิต และ นันทิยา น้อยจันทร์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครสวรรค์ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับ การศึกษาปฐมวัย ประชากรในการวิจัย จำนวน 154 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ระดับการศึกษาปฐมวัย ทั้ง 5 ด้าน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัด และประเมินพัฒนาการ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านที่มีปัญหาลดที่สุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ (2) แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย แนวทางการบริหารงาน วิชาการ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียน การสอน 4) ด้านการวัดและประเมินพัฒนาการ และ 5) ด้านการนิเทศภายใน

เนตรชนก รักษากัญจน์ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ศึกษาทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน และศึกษา ความคงทนของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กปฐมวัย จำนวน 30 ผลการวิจัย พบว่า ก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีทักษะทาง สังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสาคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ วรรณกรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีทักษะ ทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ยุพา ศิริรักษ์ และ บัณฑิตา อินสมบัติ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบโครงการที่มีต่อความสามารถด้านการสังเกต ด้านการจำแนกและการเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย เพื่อ เปรียบเทียบ ความสามารถด้านการสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็ก ปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 13 คน ได้มาจากการสุ่มแบบ กลุ่ม ผลวิจัยพบว่า (1) จำนวนเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมีคะแนน ความสามารถด้านการสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบร้อยละ 100 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ ทาง สถิติที่ระดับ .05 (2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความสามารถด้านการสังเกต การ จำแนก และการเปรียบเทียบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

หทัยวัลย์ บุญประสงค (2551:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ประเภท ขนมไทยที่มีต่อการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของ เด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยโดยรวมอยู่ในระดับดีจำแนกรายได้ออยู่ใน ระดับดี 2 ดาน คือ ดานการชิมรส และดานการสัมผัส สวดานการฟัง ดานการเห็น และดานการดมกลิ่นอยู่ใน ระดับพอใช้ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 – 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 4 แห่งจำนวนทั้งสิ้น 99 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองช้าง สังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย จำนวน 25 คน
- 1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย จำนวน 28 คน
- 1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย จ.เลย จำนวน 23 คน
- 1.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำจวง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก จำนวน 23 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 28 คน กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กต่ำกว่าเกณฑ์

ตารางแสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

ชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองช้าง สังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย	25	
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย	28	28

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย จ.เลย	23	
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำจวง สังกัด อบต.บ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก	23	
รวมทั้งสิ้น	99	28

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ แสดงดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ระยะพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก

1.2 ยกร่างแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดย

ใช้กิจกรรมทำขนมไทย

1.3 นำร่างแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง

ตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

1.4 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 ระยะศึกษาผลการใช้

2.1 ทดสอบพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กก่อนทำกิจกรรม

2.2 นำแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทยมาใช้

2.3 ทดสอบพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กหลังทำกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย 3 ชนิด ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย

2. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย

3. แบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก

(ก่อน-หลัง ทำกิจกรรม) (เป็นคนที่สอดคล้องกับแบบประเมินความเหมาะสมของแผนฯ)

กระบวนการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 4 ปี) เกี่ยวกับตัวอย่างการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

1.2 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการทำขนมไทย และทำการคัดเลือกประเภทของขนมไทยที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ ขนมบัวลอย

1.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 3 แผน โดยทุกแผนการสอนประกอบด้วย

1.3.1 หน่วยการเรียนรู้

1.3.2 จุดประสงค์

1.3.3 เนื้อหาการดำเนินกิจกรรมทำขนมไทย ในแต่ละแผน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน
ดังนี้

1.3.3.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการกระตุ้นเร้าความสนใจด้วยเพลง คำคล้องจอง
และนิทาน

1.3.3.2 ชั้นสอน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมทำขนมไทย

1.3.3.3 ชั้นสรุป ครูซักถามเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

1.3.4 การวัดและประเมินผล

1.3.5 สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย นิทาน วัสดุและอุปกรณ์ในการทำขนมไทย

1.4 ตรวจสอบความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

2. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

2.2 ยกร่างข้อคำถามที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์
ทำขนมไทย

2.3 นำร่างข้อคำถามไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

2.4 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย ที่ผ่านการ
ปรับปรุงแล้วฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่ชั้นที่ 3 เพื่อประเมินความเหมาะสม

3. แบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก (ก่อน-หลังทำกิจกรรม) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อ
มัดเล็ก

3.2 ยกร่างข้อคำถามที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยแบ่งออกเป็น
5 ด้าน คือ ความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความสามารถในการควบคุม การประสาน
สัมพันธ์กัน การรับรู้โดยใช้การสัมผัส

3.3 นำร่างข้อคำถามไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.4 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กที่ผ่านการปรับปรุงแล้วฉบับสมบูรณ์ไป
ให้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่ชั้นที่ 3 เพื่อประเมินความเหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินแต่ละข้อ
กับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ ได้แก่

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

2.2 เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของผลการประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย โดยใช้การวิเคราะห์แบบ T-test Dependent

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1 เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อ มัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย โดยขอเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์

ตอนที่ 2 ผลการประเมินการใช้แผนการจัดประสบการณ์

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 1.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	เฉลี่ย	ความคิดเห็น
	1	2	3			
1. หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน	4	4	4	12	4.0	ดีมาก
2. แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน	5	4	5	14	4.6	ดีเยี่ยม
3. การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง	5	4	4	13	4.3	ดีมาก
4. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	4	5	4	13	4.3	ดีมาก
5. จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะกระบวนการและเจตคติ	3	3	5	11	3.6	ดี
6. จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก	5	4	5	14	4.6	ดีเยี่ยม
7. กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา	4	4	5	13	4.3	ดีมาก
8. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ	4	4	4	12	4.0	ดีมาก
9. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน	3	5	4	12	4.0	ดีมาก
10. กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง	4	4	3	11	3.6	ดี
11. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน	3	3	5	11	3.6	ดี
12. กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4	3	3	10	3.3	ดี
13. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องแทรกคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม	3	5	5	13	4.3	ดีมาก
14. วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย	4	5	4	13	4.3	ดีมาก
15. วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	5	5	4	14	4.6	ดีเยี่ยม

16. นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง	4	4	5	13	4.3	ดีมาก
17. นักเรียนทำชิ้นงานที่ได้ใช้ความรู้ ความคิดมากกว่าการทำตามที่ครูกำหนด	3	5	3	11	3.6	ดี
18. มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	14	4.6	ดีเยี่ยม
รวม					4.1	ดีมาก

จากตารางที่ 1.1 ค่าเฉลี่ยรวมของผลความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 อยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 ผลการประเมินการใช้แผนการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปค่าเฉลี่ย ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

คะแนน	\bar{x}	SD.	T	Sig.
ก่อนเรียน	4.07	1.864	-19.589	.000
หลังเรียน	7.46	1.875		

จากตารางค่าเฉลี่ย ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย พบว่า $t = -19.589$ sig = 0.00 แสดงว่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าเฉลี่ยของพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 – 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 4 แห่งจำนวนทั้งสิ้น 99 คน ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองช้าง สังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย จำนวน 25 คน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อ.ศรีสะเกษ จ.สุโขทัย จำนวน 28 คน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล ด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย จ.เลย จำนวน 23 คน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำจวง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อภาค อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก จำนวน 23 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 28 คน กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ต่ำกว่าเกณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 3 ชนิด ได้แก่ 1. แผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย 2. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย และ 3. แบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก

วิเคราะห์ข้อมูล โดยผลคะแนนการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย ได้จากการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และผลการประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย โดยใช้สถิติ T-test Dependent

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 ในภาพรวมค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก
2. ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และ 7.46 ตามลำดับ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.864 และ 1.875 ตามลำดับ แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนม

ไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าเฉลี่ยของพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทำขนมไทย ที่ 3.39 คะแนน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ ในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก และศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย โดยอภิปรายได้ดังนี้

1. จากการตรวจสอบ และประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ทำขนมไทย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาพร้อมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ๓ - ๕ ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้วเด็กควรจะเกิดแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะในหลักสูตรสำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมการต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจนวัตกรรมการนั้นๆ แต่ละนวัตกรรมจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วนวัตกรรม ส่วนใหญ่จะยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญในแต่ละนวัตกรรม

2. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กที่ดีขึ้น หลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย เพราะค่าเฉลี่ยของพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กหลังการจัดกิจกรรมทำขนมไทย สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทำขนมไทย ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี (2555: 190) กล่าวถึง การส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก นอกจากกิจกรรมการระบายสียังมีกิจกรรมอีกหลายรูปแบบ ที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อมือและตา เช่น กิจกรรมปั้น กิจกรรมการร้อยลูกปัด ร้อยหลอดคาแฟ กิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ที่ต้องมีไม้เสียบต่อ ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองเริ่มตั้งแต่การแต่งตัว ใช้มือจับช้อนส้อมกินอาหาร หรือแม้แต่การทำงานบ้าน เช่น การใช้ไม้หนีบผ้าที่ตาก การพับผ้า การกรอกน้ำใส่ขวด การซักผ้า บิดผ้า การทำอาหาร เด็ดผัก หั่นผักด้วยมีดพลาสติก ปอกไข่ต้ม หรือปั้นขนมบัวลอย ฯลฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ผ่านการทำขนมไทยที่ซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับความยากง่าย เพื่อให้เด็กจะได้พัฒนาการดำนากล้ามเนื้อเล็ก

1.2 ครูควรเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ครูต้องคอยกระตุ้นและดำเนินกิจกรรมโดยยืดหยุ่นเวลา และดูแลอย่างใกล้ชิด

1.3 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งควรช่วยกันเก็บวัสดุอุปกรณ์และทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรมทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงผลการจัดกิจกรรมการทำขนมไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการทางภาษา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรอคอย เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่านี้

2.3 ควรมีการศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย

